

sociální práce s imigranty

Mgr. Eva Dohnalová

InBáze BERKAT o.s.

dohnalova@inbaze.cz

Typy pobytu cizinců na území ČR

- a) občané EU a jejich rodinní příslušníci (+ EHP a Švýcarsko): přechodný x trvalý pobyt (viz zákon č. 326/1999 Sb. - „zákon o pobytu cizinců“)
- b) občané z tzv. třetích zemí: přechodný x trvalý pobyt (viz zákon o pobytu cizinců)
- c) žadatelé o udělení mezinárodní ochrany x azylanti x osoby požívající doplňkové ochrany (zákon č. 325/1999 Sb. - „zákon o azylu“)

Pobyt občanů tzv. třetích zemí na území ČR

1. Přechodný pobyt

- Krátkodobý: ...bez víza
...vízum průjezdní, letištní, výjezdní
...vízum do 90dnů (krátkodobé)
- Dlouhodobý: ...vízum zvláštní, diplomatické
...vízum nad 90dnů (dlouhodobé)
...povolení k dlouhodobému pobytu

2. Trvalý pobyt ...povolení k trvalému pobytu

* status dlouhodobě pobývajícího rezidenta

Přechodný pobyt

- **A) Krátkodobý pobyt**
- **1. bez víza** – seznam tzv. třetích zemí bez vízové povinnosti (nařízení Rady č.539/2001 – tzv. „pozitivní seznam“)
- <http://www.mvcr.cz/clanek/podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-701621.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
- **2. s vízem** – seznam států, které mají vízovou povinnost viz. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001
- a) vízum do 90 dnů (typ C) §26 – žádost se podává na zastupitelském úřadu, nutné doložit účel pobytu, nelze prodloužit, či přejít na dlouhodobé vízum z území ČR, zpravidla **Jednotné schengenské vízum**

□ B) Dlouhodobý pobyt

- 1. **vízum k pobytu nad 90 dnů** (dlouhodobé vízum – typ D) – žádost na zastupitelském úřadě, rozhoduje ICP příslušný dle místa pobytu, povinnost doložit účel pobytu (§33 výjimka)
- 2. **povolení k dlouhodobému pobytu** – žádá cizinec na území ČR pro pobyt delší než 1 rok, navazuje na dlouhodobé vízum – nutné **zachovat** účel pobytu, rozhoduje ICP, lhůta podání nejdříve 120 – nejpozději 14 dnů, **lze** měnit účel
- - výjimky: žádost o DP bez předchozího pobytu na vízum na ZÚ: účel společného soužití rodiny, studium, vědecký výzkum (§42, ods.3)
- Vyhláška č.462/2008 Sb. Místní příslušnost zastupitelských úřadů - restrikce
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/mistni_prislu_snost_zu_v_rizeni_o_vizum_a/index.html
- Lhůta k vyřízení 60 dnů (společné soužití rodiny – 270 dnů ode dne podání žádosti)

Dlouhodobý pobyt typ „Zelené karty“ §42g

- Od 1.1. 2009 zaveden systém zelených karet
 - („2 in 1“ – povolení k pobytu a k zaměstnání dohromady)
- 3 kategorie:
 - A) VŠ kvalifikace, klíčový personál, až 3 roky
 - B) Minimálně SOU, až 2 roky
 - C) Ostatní – bez kvalifikace, až 2 roky – bez možnosti prodloužení
- Centrální evidence volných pracovních míst pro držitele zelené karty http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zelka
 - Pouze pro příslušníky 12 zemí
<http://www.mvcr.cz/clanek/zelene-karty.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>
 - Do konce roku 2009 počet žadatelů 234, vydáno 51 karet (78% zamítnuto – důvod: neodpovídající vzdělání, nesplnění podmínek), 80% žadatelů z Ukrajiny
- Efektivita projektu spekulativní

Vybrané účely DP

- A) účel zaměstnání
 - Tzv. závislá činnost
 - 60 dnů ochranná lhůta po ukončení pracovního poměru
 - Od 2009 i účast v právnické osobě spjata s výkonem úkolů vyplývajících z předmětu činnosti
 - Týká se společníků, členů družstva
- **Povolení k zaměstnání**
 - Vydává úřad práce dle místa výkonu práce
 - Pouze na 1 konkrétní místo
 - Příklad zaměstnání od zaměstnavatele
 - http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/tiskopisy
 - Ohled na situaci na trhu práce - Jedná se o tzv. ohlášené volné místo
 - Pokyn od MPSV v únoru 2010 pro ÚP – „postupovat se zvýšenou obezřetností“

Povolení k zaměstnání vydané zjednodušeným postupem §97

- nemusí se jednat o ohlášené pracovní místo a nepřihlíží se k situaci na trhu práce
- Např. duchovní, cizinec s vízem za účelem strpění, žadatel o MO po 12 měsících ode dne podání žádosti

Zaměstnání bez pracovního povolení

□ **Zákon o zaměstnanosti §98**

- Cizinci s TP, azylem, DO
- Studenti na SŠ, konzervatoři, VOŠ, jazykové školy a VŠ prezenční studium
- Cizinci, kteří v ČR získali SŠ, či VŠ vzdělání
- DP za účelem společného soužití s cizincem s TP, či s azylem
- Pokud výkon práce nepřesáhne 7 dnů po sobě jdoucích, nebo 30 dnů v roce (pro vysoce kvalifikované)
- DP rezidenta jiného členského státu EU za účelem zaměstnání po 12 měsících od vydání povolení
- http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zz_zamest_cizincu/zz_zvlastni

Agenturní zaměstnávání

- ❑ Seznam oficiálních agentur
http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zpr_prace
- ❑ [file:///C:/Users/Berkat/AppData/Local/Temp/Rar\\$EX00.055/agprac20101013.html](file:///C:/Users/Berkat/AppData/Local/Temp/Rar$EX00.055/agprac20101013.html)
- ❑ Agentura práce musí mít povolení od MPSV
- ❑ Cizinec potřebuje povolení k zaměstnání
- ❑ Nařízení vlády č.64/2009 omezení druhu prací zprostředkovaných agenturami
- ❑ Souhlas MV ČR
- ❑ <http://www.mpsv.cz/cs/7445>

Účast v právnické osobě

- ❑ Právnická osoba (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstva – dle obchodního zákoníku)
- ❑ Společníci, statutární orgány, členové
- ❑ Pro tento účel pobytu nutno být statutárním orgánem (jednatel, člen představenstva)
- ❑ Praxe – často zastřené zaměstnání, účelovost pozice jednatel firmy

Zaměstnání cizinců

Nelegální práce

- Oblastní inspektoráty práce

- Cizinec

- Bez povolení k zaměstnání, nebo práce v rozporu s vydaným povolením pokuta max. 10.000 Kč

- Zaměstnavatel

- Pokuta až 5.000.000 Kč

☐ Žádost a náležitosti:

☐ Cestovní doklad

- Doklad potvrzující účel pobytu
- Prostředky k pobytu (§13 CZ)
- Doklad o zajištění ubytování
- 2 fotografie
- Cestovní zdravotní pojištění na dobu pobytu
 - ☐ +výpis z TR a lékařská zpráva

☐ **Výjezdní příkaz (§50 CZ)**

- Uděluje ICP, či MV ČR
- Pobytové provizorium, max. 60 dnů

Trvalý pobyt

- Povolení k TP rodinného příslušníka občana EU/ČR
- Kdo je? (§15a)
 - Manžel, manželka
 - Rodič občana mladšího 21 let ve společné domácnosti
 - Dítě mladší 21 let
 - Nezaopatřený přímý příbuzný

-
- ❑ Další podmínky:
 - ❑ 5 let nepřetržitého pobytu na území
 - ❑ 2 roky nepřetržitého přechodného pobytu na území, pokud je žadatel nejméně 1 rok rodinným příslušníkem občana ČR/občana EU s TP na území ČR
 - ❑ Další možnosti: §87h
 - ❑ Právní nárok na udělení TP

Trvalý pobyt cizince, který není rodinným příslušníkem občana EU

- ❑ Bez předchozího pobytu (§66CZ)
- ❑ Povolení po 4 letech pobytu (§67)
- ❑ Povolení po 5 letech pobytu (§68)
- ❑ Rozhoduje: OAMP MVČR
- ❑ <http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09MTI%3d>

- ❑ Prokázání znalosti češtiny na úrovni A1 www.cestina-pro-cizince.cz
- ❑ Výjimky:
 - ❑ nedosáhl věku 15 let,
 - ❑ prokáže, že v průběhu 20 let předcházejících podání žádosti o povolení trvalého pobytu byl nejméně 1 školní rok nepřetržitě žákem základní nebo střední školy s českým vyučovacím jazykem,
 - ❑ prokáže, že má tělesné nebo mentální postižení, mající vliv na jeho schopnost komunikovat,
 - ❑ dosáhl věku 60 let.

Dlouhodobě pobývající rezident v ES

- pobyt na území jiného státu EU zaručuje „stejné zacházení“ jako státním občanům tohoto jiného státu EU (např. přístup k zaměstnání, vzdělávání, službám, ale i v oblastech daní a sociálního zabezpečení)
- Po 5 letech pobytu na území přiznáván automaticky s žádostí o TP
- Rezident jiného státu EU oprávněn pobývat na území ČR bez víza do 3 měsíců

České občanství

- Zákon o nabývání a pozbývání státního občanství
ČR č. 40/1993 Sb.**
- Způsoby nabytí:
- A) narození
- B) TP po dobu 5 let
- C) pozbytí dosavadního občanství
- D) 5 let beztrestnost
- E) znalost češtiny
- F) plnění povinností dle CZ a v oblasti zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení, daní, odvodů a poplatků
- Není právní nárok
- Poplatek 10.000 Kč
- Ročně cca 1000 udělených občanství

Postavení cizince v souvislosti s řízením o udělení mez.ochrany

- Žadatel o udělení mezinárodní ochrany (I. a II.instance – OAMP MV ČR)
- Osoba s vízem za účelem strpění pobytu (III.instance - NSS)
- Azylant
- Osoba požívající doplňkové ochrany

Řízení o udělení mezinárodní ochrany

- Projev úmyslu požádat o MO
- Žádost o MO
- Pohovor
- Rozhodnutí OAMP MV ČR
- (Žaloba ke KS)
- (Kasační stížnost k NSS)

Důvody pro poskytnutí mezinárodní ochrany

A: Azyl

- pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, zastávání určitých polit.názorů
- sloučení rodiny
- humanitární důvody

B: Doplnková ochrana

- hrozba skutečného nebezpečí vážné újmy (trest smrti, mučení, nelidské nebo ponižující zacházení apod.)

Azyl a doplňková ochrana

- Státní integrační program
 - Jazyk
 - Bydlení
 - Práce a rekvalifikace

- Aktivita:

- <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-ochrana-formou-azyly.aspx>
- <http://www.mvcr.cz/clanek/doplankova-ochrana.aspx>

Zdravotní pojištění cizinců

- ❑ Zákonná podmínka pro vstup a pobyt na území
- ❑ Doklad o cestovním zdravotním pojištění se přikládá k žádosti o pobyt
- ❑ Od 1.1. 2010 pro pobyt nad 90 dnů možnost sjednat pojištění jen u oprávněných pojišťoven akreditovaných ČNB
 - Maxima, PVZP a.s., Slavia, UNIQUA, Victoria Volksbanken

Poskytování zdravotní péče cizincům

- Právní úprava: zákon o veřejném zdravotním pojištění (zákon č. 48/1997 Sb.)

Cizinec se může nacházet v situaci kdy:

- a) je pojištěn na základě veřejného pojištění - nárok na **hrazenou lékařskou péči jako český státní občan**
- b) je pojištěn na základě smluvního pojištění - nárok na **hrazenou lékařskou péči v rozsahu dle smlouvy**
- c) není pojištěn, ale pochází ze země, se kterou byla uzavřena mezistátní/mezivládní dohoda - nárok na **hrazenou lékařskou péči v rozsahu dle dohody**
- d) není pojištěn a nespadá pod c) – pak si musí **veškerou lékařskou péči hradit z vlastních prostředků**

Zdravotní pojištění cizinců z třetích zemí

Nárok na veřejné zdravotní pojištění

- cizinci s trvalým pobytem
- cizinci /zaměstnanci
- občané Evropské unie
- některé další skupiny (žadatelé o MO, cizinci s azylem či s doplňkovou ochranou a ti cizinci, jimž úhradu nákladů zdravotní péče zaručují mezinárodní smlouvy).

Komerční pojištění

- živnostníci či podnikatelé (OSVČ) a nemají trvalý pobyt,
- jsou rodinnými příslušníky (děti, a to včetně zde narozených dětí, manželé, starší rodiče) všech cizinců ze třetích zemí, tj. i cizinců s trvalým pobytem; dokonce sem spadají i rodinní příslušníci českých občanů, pokud ještě nemají trvalý pobyt (do dvou let po sňatku) a nejsou v ČR ani zaměstnanci.
- studenti
- ti, co pobývají v ČR neoprávněně.

Smluvní zdravotní pojištění

- ❑ Absence regulace smluvních podmínek
- ❑ Rozsah krytí do 30.000 euro
- ❑ 2 typy:
- ❑ **zdravotní pojištění na neodkladnou péči** (od října 2009 se u PVZP nazývá „**Základní zdravotní pojištění**“, ale nabízejí ho i ostatní zmíněné pojišťovny)
- ❑ **nebo pojištění na komplexní zdravotní péči** (v současnosti pod názvem „zdravotní pojištění cizinců“ - nabízí jen PVZP)
- ❑ <http://hitcz.com/webphu/bhyt/Ban-bao-hiem.htm>

Smluvní zdravotní pojištění

Výluky

A) nutná a neodkladná péče

- těhotenství, porod, šestinedělí
- pohlavní nemoci
- vyšetření a léčení psychických poruch, nesouvisejících s jiným náhlým onemocněním nebo úrazem, pokus o sebevraždu aj.

B) komplexní péče

- vrozené vady (jedna z nejčastějších příčin vzniku velkých dluhů cizinců u nemocnic)
- pohlavní nemoci a AIDS, a to včetně vyšetření na HIV pozitivitu, a to i v případě, kdy je cizinci nařízeno léčení z důvodů ochrany veřejného zdraví
- diabetés, chronická insuficience ledvin a hemodialýza
- léčba závislostí včetně všech komplikací, léčba po požití alkoholu či jiných látek obdobného účinku aj.

Smluvní zdravotní pojištění

- ❑ Pre-existing conditions
- ❑ Max. výše plnění (až od srpna 2010 cizincům účtována stejná výše jako v režimu VZP)
- ❑ Možnost pojišťovny kdykoli odstoupit od smlouvy
- ❑ Nevrací se nespotřebované pojistné (cizinec získá TP, nic nedostane nazpět)
- ❑ <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210418>

Bydlení

Osoby v režimu AZ

- žadatel o MO, azylant
- osoba s DO

Osoby v režimu CZ

Zaměstnávání cizinců v ČR (a)

- **právní úprava: zákon č. 435/2004 Sb. („zákon o zaměstnanosti“)**

- **klíčová slova:**
 - **povolení k zaměstnávání pracovníků ze zahraničí** (vydává Úřad práce zaměstnavateli),
 - **povolení k zaměstnání** (vydává Úřad práce cizinci-zaměstnanci)

Zaměstnávání cizinců v ČR (b)

Podle typu pobytu cizince - zaměstnance:

1. na straně budoucího zaměstnance

- povinnost získat povolení k zaměstnání x možnost pracovat bez povolení

2. na straně Úřadu práce

- povinnost před vydáním povolení zohlednit situaci na trhu práce x možnost vydat povolení bez ohledu na ni

Sociální zabezpečení cizinců (a)

- Právní úprava: zákon č. 100/1988 Sb. (zákon o sociálním zabezpečení), 117/1995 Sb. (zákon o státní soc. podpoře), zákon 482/1991 Sb. (zákon o sociální potřebnosti)

Dávky státní sociální podpory:

- Cizinci hlášení v ČR k pobytu, a to ode dne, kterým uplynulo 365 dnů ode dne hlášení (mimo pobyt v zařízení SUZ)
- cizinci mladší 1 roku narození na území ČR a hlášení na území ČR k pobytu (s výjimkou pobytu v SUZ)
- nezletilí cizinci svěřeni na území ČR do péče nahrazující péči rodičů nebo do ústavní péče
- cizinci, kteří jsou držiteli povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu EU, a bylo jim vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR
 - **Historie pobytu od ICP**
- ❖ Podmínky musí splňovat všechny společně posuzované osoby

Sociální zabezpečení cizinců (b)

□ Dávky v hmotné nouzi:

- Osoba s povolením k trvalému pobytu
- Azylant
- Osoba požívající doplňkové ochrany
- Nezletilé dítě cizince bez ohledu na typ pobytu (v případech hrozící vážné újmy)
- Občan EU, pokud je hlášen na území ČR k pobytu delšímu než 3 měsíce
- Dlouhodobý pobyt (zvažuje se zátěž na sociální systém)
- Mimoř. okamžitou pomoc lze poskytnout i při nelegálním pobytu

Sociální zabezpečení - nedostatky

- Vyloučení cizinců s DV/DP z oblasti sociální pomoci
- Podmínka určitého typu pobytu pro nárok na dávky – u všech společně posuzovaných osob

Vzdělávání cizinců

- Právní úprava: zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

- 1. přístup ke vzdělání** za stejných podmínek jako občané ČR (bez ohledu na pobyt)

- 2. přístup ke školským službám** za stejných podmínek jako občané ČR (dětí občanů EU, dětí dlouhodobě pobývajících rezidentů)

- 3. nárok na bezplatnou přípravku k začlenění do výuky** (dětí občanů EU, dětí dlouhodobě pobývajících rezidentů)

- ❖ Nostrifikace dokladů o vzdělání

- ❖ Děti azylantů/DO – zařazení do skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání - nedostatky

- Nárok na bezplatnou přípravku k začlenění do základního vzdělávání – jen určité kategorie cizinců
- Osvícenost škol – velmi různé
- Nárok dítěte na vzdělání bez ohledu na status – častá neznalost

Institucionální rámec

- MV ČR – gestor problematiky mezinárodní migrace a azylu, integrace
 - Nadřízený správní orgán vůči PČR ŘSCP
 - Od 1.1. 2009 agenda trvalých pobytů
 - Leden 2011 agenda dlouhodobých pobytů a víz nad 90 dnů
 - Od 1.1. 2009 agenda „zelené karty“
 - Agenda vyhoštění – závazné stanovisko pro PČR
 - Od 1.1. 2009 součinnost s MPSV – stanovisko k udělení povolení pracovním agenturám aj.

Policie České republiky – Služba cizinecké policie

- ❑ Prověřování žádostí o udělení víz k pobytu nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu
- ❑ Kontrolní činnost ve spolupráci s FÚ, ŽÚ, Českou obchodní inspekcí, celní správou
- ❑ Přítomnost na ZÚ ČR v zahraničí
- ❑ Transformace od 1.1. 2011

Institucionální rámec

□ MZ ČR

- Zastupitelské úřady – vydávání krátkodobých víz
- 1.4. 2009 pozastavení přijímání žádostí o DV za účelem zaměstnání, podnikání a účasti v právnické osobě pro státní příslušníky Vietnamu, Ukrajiny, Moldavska, Mongolska a Thajska cca do září částečné uvolnění kvót

System VISAPOINT

- ❑ Žádost o vízum nad 90 dnů nutná registrace v systému VISAPOINT
- ❑ www.visapoint.eu
- ❑ Nutnost mít vlastní emailovou adresu